

Faruk YÜKSEL

Sosyal Güvenlik Kurumu Başmüfettişi

Kısmi Süreli Çalışanların Sigorta Bildirimlerini 30 Güne Tamamlama Yolları

GİRİŞ

4857 sayılı İş Kanunu¹ ile belirlenen iş sözleşmesi türlerinden biri de kısmi süreli iş sözleşmesidir. İşverenler tarafından çalışanlar adına yapılan sigorta bildirimlerinin çalışma sürelerine uygun olarak yapılması gerektiğinden, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılan işçiler adına yapılan sigorta bildirimleri aylık 30 günün altında yapılmaktadır. Bu durumdaki işçilerin kendilerine aylık bağlanması için gereken gün sayısını tamamlamalarının zor olması gibi sorunlar yaşanmaktadır.

6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun² ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun³ 41. ve 51. maddelerinde de yeni düzenlemeler yapılmış, kısmi süreli çalışanların adlarına aylık 30 günden az yapılan bildirimleri 30 güne tamamlayabilmeleri ile

ilgili yenilikler getirilmiştir. Yazımızda 6111 sayılı Kanun ile getirilen bu değişiklikler çerçevesinde, eksik gün bildirimlerinin hangi yollarla 30 güne tamamlanabileceği hakkında bilgi verilecektir.

1. KISMİ SÜRELİ ÇALIŞMA VE KISMİ SÜRELİ ÇALIŞANLARIN SİGORTA GÜN SAYILARI

4857 sayılı Kanun'un 13. maddesi kısmi süreli iş sözleşmesini, işçinin normal haftalık çalışma süresinin tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan emsal işçiye göre önemli ölçüde daha az belirlendiği iş sözleşmesi olarak tanımlamıştır. İş Kanunu'na İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği'nin⁴ 6. maddesine göre ise kısmi süreli çalışma, işyerinde tam süreli iş sözleşmesi ile yapılan emsal çalışmanın üçte ikisi oranına kadar yapılan çalışmadır.

İş Kanunu'nun 63. maddesi, genel bakımdan çalışma süresini haftada en çok 45

olarak belirlemiştir. Genel olarak haftalık çalışma saati 45 saat olduğuna göre; işçinin haftalık 30 saate kadar çalıştırılacağına yönelik iş sözleşmeleri kısmi süreli iş sözleşmesi, bu sözleşmelere uygun olarak yapılan çalışmalar kısmi süreli çalışma olarak kabul edilebilir.

Kısmi süreli iş sözleşmelerinde çalışma süresi saat veya gün olarak belirlenebilir. Örneğin, bir özel okulda ders saati üzerinden ücret alarak çalışan ve aylık ders saat sayısı 70 olan bir öğretmenin çalışması kısmi süreli çalışmadır. Aynı şekilde işçinin haftanın üç günü işyerinde çalışacağını düzenleyen iş sözleşmesi de kısmi süreli sözleşmedir.

Bilindiği üzere işverenler çalıştırdıkları sigortalılar adına yaptıkları bildirimleri, sigortalının ay içerisinde işyerinde çalıştığı gün sayısı üzerinden yapmaktadır. Haftalık 45 saat çalışma süresini dolduran sigortalılar adına, bildirim yapılan ayın kaç takvim günü olduğuna bakılmaksızın, 30 gün üzerinden bildirimde bulunmaktadır. Kısmi sürelerle çalışan sigortalılar adına yapılan sigorta bildirimleri ise ilgili ay içerisinde işyerinde çalıştıkları gün sayısı üzerinden yapılacaktır.

Çalışma süresinin gün sayısı olarak belirlendiği kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılan sigortalılar adına yapılacak bildirimler işe geldikleri gün sayısı üzerinden olmalıdır.

Örnek:

Bir işyerinde haftanın Salı ve Perşembe günlerinde çalıştırılan (A)'nın çalışma gün sayısı, 2013 yılının Ocak ayında 10 gün ve 2013 yılının Şubat ayında 8 gün olacaktır.

Çalışma süresinin saat üzerinden belirlendiği iş sözleşmesi ile çalıştırılan sigortalıların aylık çalışma gün sayıları ise, aylık çalışma saatlerinin günlük çalışma süresi olan 7,5 saate bölünmesi yoluyla bulunacaktır. Bulunacak gün sayısı tam sayı olmadığında ise yukarı yuvarlanacaktır.

Örnek:

İşyerinde bir ay içerisinde 75 saat çalışan (B)'nin çalışma gün sayısı $75 / 7,5 = 10$ gündür.

Örnek:

Bir dershanede bir ay içerisinde 63 saat ders veren bir öğretmenin çalışma gün sayısı şöyle hesaplanacaktır.

$$63 / 7,5 = 8,4$$

Elde edilen 8,4 sayısı yukarı yuvarlanarak çalışma gün sayısı 9 olarak kabul edilecektir.

2. KISMİ SÜRELİ ÇALIŞMALARIN 30 GÜNE TAMAMLANMASI

Kısmi süreli çalışmalarını nedeniyle adına yapılan bildirimler aylık 30 günden az olan sigortalılar, bu bildirimleri isteğe bağlı sigortalı olarak veya hizmet borçlanması yaparak 30 güne tamamlayabilirler. Aşağıda yapılan son değişiklikler kapsamında bu yollar açıklanacaktır.

2.1. Eksik Günlerin İsteğe Bağlı Sigortalı Olarak 30 Güne Tamamlanması

5510 sayılı Kanun'un 50. maddesinde isteğe bağlı sigortalı olabilecek kişiler sayılmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasının a bendine göre sigortalı olarak çalışmakla birlikte ay içerisinde 30 günden az çalışan ya da tam gün çalışmayan kişiler yani kısmi sürelerle çalışanlar da isteğe bağlı olarak sigorta primi ödeyebileceklerdir.

Kısmi süreli çalışanlar, isteğe bağlı sigorta primi ödediklerinde primi ödenen süreler işveren tarafından adlarına yapılan bildirim sürelerine ilave edilecektir. Ancak bu sürelerin toplamı 30 günü geçemeyecektir. Yani sigortalılar adlarına yapılan bildirim gün sayıları ile isteğe bağlı sigortalı gün sayılarının toplamı 30 günü geçmeyecek kadar isteğe bağlı sigorta primi ödeyebilirler.

Örnek:

Kısmi süreli çalışması 8 gün olan sigortalı (B), 22 gün karşılığı isteğe bağlı sigorta primi ödeyerek aylık sigorta gün sayısını 30'a tamamlayabilecektir.

İsteğe bağlı sigorta primi oranı %32'dir.

Bunun % 20'si malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi, % 12'si genel sağlık sigortası primidir. Yani isteğe bağlı sigortalılık günleri hem uzun vadeli sigorta kolları bakımından hem de genel sağlık sigortası bakımından değerlendirilecek, sigortalı ve hak sahipleri sağlık yardımlarından yararlanacaktır.

İsteğe bağlı sigorta primi ödemek isteyen sigortalılar, prime esas kazançlarını kendileri belirleyebilirler. Bu kazanç 5510 sayılı Kanun'un 82. maddesi gereğince sigortalının yaşına uygun asgari ücret ile 16 yaşından büyük kişiler için geçerli olan asgari ücretin 6,5 katı arasında bir tutar olabilir. Kısmi süreli çalışanların isteğe bağlı sigorta primlerinin nasıl hesaplanacağını aşağıdaki örnekle açıklayalım.

Örnek:

Adına 13 gün bildirimde bulunulan (A), gün sayısını 30'a tamamlamak için isteğe bağlı sigorta başvurusunda bulunmuş ve prime esas kazancını 1.200.-TL. olarak belirlemiştir.

İsteğe bağlı prim ödenecek gün sayısı:

$$30 - 13 = 17$$

30 gün karşılığı prim tutarı:

$$1200 \times \%32 = 384.-TL.$$

1 gün karşılığı prim tutarı:

$$384 / 30 = 12,80.-TL.$$

Ödenecek isteğe bağlı sigorta primi tutarı:

$$12,80 \times 17 = 217,60.-TL.$$

Daha önce kısmi süreli çalışanların, aylık gün sayılarını 30'a tamamlamak üzere yaptıkları isteğe bağlı sigorta primi ödemeleri 5510 sayılı Kanun'un 4-1/b maddesi (Bağ-Kur) kapsamında değerlendiriliyordu. Ancak 6111 sayılı Kanun'un 32. maddesi ile 5510 sayılı Kanun'un 51. maddesi değiştirilmiştir. Bundan böyle kısmi süreli çalışanların isteğe bağlı sigorta süreleri 5510 sayılı Kanun'un 4-1/a maddesi (SSK) kapsamında değerlendirilecektir. Sigortalıların lehine olan bu önem-

li düzenleme sayesinde isteğe bağlı prim ödenen bu süreler işsizlik sigortası uygulamasında da dikkate alınacaktır.

2.2. Eksik Günlerin Hizmet Borçlanması ile 30 Güne Tamamlanması

6111 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 5510 sayılı Kanun'un Sigortalıların Borçlanılabileceği Süreler başlıklı 41. maddesi de değiştirilmiştir. Değişikliğin yürürlüğe girdiği 01/03/2011 tarihinden sonraki dönemlere ilişkin kısmi süreli çalışmalardan kaynaklanan eksik günler borçlanılabilecektir. Borçlanmanın yapılabilmesi için gerekli şartlar şunlardır:

a) Borçlanılacak eksik günler kısmi süreli çalışmadan kaynaklanmış olmalıdır.

b) Borçlanılmak istenen eksik günler 01/03/2011 tarihinden sonraki bir döneme ait olmalıdır.

İsteğe bağlı sigortada olduğu gibi hizmet borçlanmasında da prim oranı %32'dir ve borç tutarı yine talep sahibinin belirleyeceği prime esas kazanç üzerinden hesaplanacaktır.

Örnek:

Kısmi süreli çalışmaları nedeniyle adına toplam olarak 420 gün eksik bildirimde bulunulmuş olan sigortalı (A), eksik günlerini borçlanmak üzere başvuruda bulunmuş ve prime esas kazancını 1.000.-TL. olarak belirlemiştir.

30 gün karşılığı prim tutarı:

$$1000 \times \%32 = 320.-TL.$$

1 gün karşılığı prim tutarı:

$$320 / 30 = 10,67.-TL.$$

Borçlanma tutarı:

$$10,67 \times 420 = 4.481,40.-TL.$$

Şayet borçlanılacak süre ile ilgili olarak genel sağlık sigortası primi ödenmiş ise borçlanmada uygulanacak prim oranı %20 olacaktır. Bu durumu da bir örnekle açıklayalım.

Örnek:

Kısmi süreli çalışmaları nedeniyle adına toplam olarak 350 gün eksik bildirimde bulunulmuş olan sigortalı (A), genel sağlık sigortası primini ödemediği eksik günlerini borçlanmak üzere başvuruda bulunmuş ve prime esas kazancını 1.200.-TL. olarak belirlemiştir.

30 gün karşılığı prim tutarı:

$$1200 \times \%20 = 240.-\text{TL.}$$

1 gün karşılığı prim tutarı:

$$240 / 30 = 8.-\text{TL.}$$

Borçlanma tutarı:

$$8 \times 350 = 2.800.-\text{TL.}$$

Kısmi süreli çalışmalar nedeniyle yapılan eksik gün bildirimlerinin borçlanması ile ilgili olarak bilinmesi gereken diğer hususlar şöyledir.

a) Borçlanma talebi sigortalı tarafından yapılabileceği gibi hak sahipleri tarafından da yapılabilir. Böylece ölen sigortalının hak sahipleri borçlanma yoluyla ölüm aylığına hak kazanabilirler.

b) Borçlanılan tutarın ilgililere tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir. Aksi halde borçlanma talebi geçersiz sayılacaktır. Ancak aynı süreler için yeniden borçlanma talebinde bulunulabilir.

c) Borçlanılan süreler 5510 sayılı Kanun'un 4-1/a maddesi (SSK) kapsamında değerlendirilecektir.

SONUÇ

İşyerlerinde haftalık 30 saate kadar çalışmaları olan sigortalıların çalışmaları kısmi sürelerle çalışmadır ve kısmi sürelerle çalışanların sigorta bildirimleri 30 günün altında kalmaktadır. Daha önce kısmi süreli çalışanlar, eksik günlerini sadece isteğe bağlı sigorta yöntemiyle 30 güne tamamlayabiliyorlardı ve isteğe bağlı prim ödenen bu süreler 5510 sayılı Kanun'un 4-1/b maddesi (Bağ-Kur) kapsamında değerlendiriliyordu. 6111 sayılı Kanun ile bu sürelerin 5510 sayılı Kanun'un 4-1/a maddesi (SSK) kapsamında değeri-

dirileceği hükme bağlanmıştır. Böylece işyerindeki çalışmaların ayrı bir statüde (SSK) ve isteğe bağlı sigortalılığın ayrı bir statüde (Bağ-Kur) değerlendirilerek, aynı kişinin sigorta gün sayılarının birden fazla statüde değerlendirilmesinden kaynaklanan sorunlar ortadan kaldırılmıştır.

6111 sayılı Kanun ile getirilen bir yenilik de kısmi süreli çalışmalardan kaynaklanan eksik günlerin sigortalı veya hak sahipleri tarafından borçlanılabilecek olmasıdır. Borçlanılan tutarın ilgiliye tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir. Borçlanılan süreler, 5510 sayılı Kanun'un 4-1/a maddesi (SSK) kapsamındaki çalışmalar gibi değerlendirilecektir.

DİPNOTLAR

- 1 10/06/2003 tarih ve 25134 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
- 2 25/02/2010 tarih ve 27587 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
- 3 16/06/2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
- 4 06/04/2004 tarih ve 25425 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.